



پیوست شماره (1)

الزامات قانونی رسیدگی به شکایات و دعاوی پایگاههای اینترنتی و نرم افزارهای «کاربرمحور»

الف- پایگاههای اینترنتی و نرم افزارهایی که امکانات بارگذاری و اشتراک فایل (اعم از فایل‌های متنی، صوتی یا تصویری) را برای کاربران فراهم می آورند، همچون نرم افزارهای پیام رسان، اشتراک ویدئو و اشتراک فایل، طبق تعریف بند (ش) ماده 1 «آیین نامه ساماندهی و توسعه رسانه ها و فعالیت های فرهنگی دیجیتال» مصوب 1389/5/24 هیئت وزیران «رسانه کاربر محور» محسوب می شوند:

«رسانه برخطی که بستر قرار دادن محتوای دیجیتال در معرض دسترسی عموم یا بیش از یک هزار مخاطب مشخص و همچنین تعامل و تشکیل گروه ها و شبکه‌های مجازی را برای کاربران فراهم آورد».

چنانکه سند «سیاست ها و اقدامات ساماندهی پیام رسان های اجتماعی» (مصوب جلسات شماره 36 مورخ 1395/10/11، شماره 37 مورخ 1395/11/9، شماره 38 مورخ 1395/12/7، شماره 39 مورخ 1396/1/26 و شماره 40 مورخ 1396/3/13) شورای عالی فضای مجازی، نیز پیام رسان اجتماعی را چنین تعریف کرده است:

«سامانه های کاربر محور فراهم کننده بستر تعاملات اجتماعی برای برقراری ارتباطات فردی و گروهی از طریق تبادل انواع محتواهای چند رسانه‌ای».

ب- علاوه بر آن این پایگاهها و نرم افزارها طبق بند ب ماده 1 «آیین نامه جمع آوری و استنادپذیری ادله الکترونیکی»، ارائه دهنده خدمات میزبانی نیز محسوب می شوند:

«ارائه دهندگان خدمات میزبانی اشخاصی هستند که امکان دسترسی کاربران به فضای ایجادشده توسط سامانه‌های رایانه‌ای، مخابراتی و ارتباطی تحت تصرف یا کنترل خود را به کاربران واگذار می کنند تا رأساً یا توسط کاربر متقاضی، داده‌های رایانه‌ای را جهت نگهداری، انتشار، توزیع یا ارائه در شبکه‌های داخلی یا بین‌المللی یا هر منظور دیگر ذخیره یا پردازش کنند».

پ- بند 10 ماده 2 «سیاست ها و اقدامات ساماندهی پیام رسان های اجتماعی» مقرر داشته است:

«مسئولیت اقدامات کاربران در شبکه های اجتماعی بر عهده خود کاربران بوده و ارایه دهنده خدمت پیام رسان اجتماعی، موظف به همکاری با مقامات مجاز، در چارچوب قوانین و مقررات کشور است».

ماده 9 «آیین نامه حمایت حقوقی از پیام رسانهای اجتماعی داخلی» مقرر داشته است:

«مسئولیت کیفری انتشار و عرضه محتوای مجرمانه در پیام رسانهای اجتماعی داخلی بر عهده کاربر منتشر کننده آن می باشد و مدیر پیام رسان اجتماعی صرفاً در شرایط زیر مسئولیت دارد:

الف) با علم و اطلاع از مجرمانه بودن محتوا، امکان انتشار آن را فراهم کرده باشد. (موضوع تبصره ماده 751 قانون مجازات اسلامی)؛



ب) اطلاعات کاربر و داده ترافیک مربوط به فعالیت وی را نگهداری نکرده باشد (موضوع ماده 668 قانون آیین دادرسی کیفری)؛

ج) با مراجع قضایی در خصوص شناسایی و معرفی کاربر متخلف همکاری لازم را نداشته باشد (ماده 670 قانون آیین دادرسی کیفری)».

لذا فقط در صورت احراز موارد سه گانه موصوف با ادله مثبت قانونی در قبال محتوای منتشره کاربران مسئولیت دارند. ضرورت دارد در احراز عناصر متشکله هر یک از جرایم یادشده، شرایط قانونی و فنی مربوطه لحاظ شود و از هرگونه اظهار نظر سلیقه ای خودداری شود.

ت- علاوه بر مسئولیت کیفری در قبال محتوای منتشره کاربر، طبق مواد 10 و 11 «آیین نامه حمایت حقوقی از پیام رسانهای اجتماعی داخلی» مدیران این پایگاهها و نرم افزارها:

«موظفند از آخرین فهرست مصادیق محتوای مجرمانه کسب اطلاع نموده و بطور متعارف و با بهره گیری از ابزارهای فنی و نظارتی خود بر محتوای عمومی منتشر شده در شبکه مربوطه مستمرا نظارت داشته باشند و به محض اطلاع از انتشار محتوای مجرمانه، فوراً با حفظ و نگهداری ادله جرم، آن را از دسترس کاربران خارج و مراتب را به کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه و یا مراجع قضایی ذیصلاح گزارش نمایند».

علاوه بر آن از انتشار هر گونه محتوایی که از طرف کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه یا مراجع قضایی به آنها ابلاغ می شود، خودداری نمایند.

ث- نکته حائز اهمیت آن است که با توجه به حجم بالای بارگذاری محتوا در این پیام رسانها و محدودیتهای فنی موجود، ممکن است با وجود اعمال نظارتهای فنی متعارف، باز هم مصادیقی از محتوای مجرمانه بنا به دلایل مختلف برای مدت طولانی قابل شناسایی برای مدیر مربوطه نباشد، لذا صرف شناسایی محتوای مجرمانه که برای مدت طولانی روی یک پایگاه یا نرم افزار بارگذاری شده اند و در دسترس بوده اند، دلیل بر عمد مدیر و کارکنان بخش نظارت آنها در تداوم انتشار نیست و می بایست موضوعاتی از قبیل نحوه عملکرد کلی آنها در جلوگیری از انتشار محتوای مجرمانه، نوع نظارتهای به کار رفته، گزارش یا عدم گزارش محتوا به مدیر و اقدام یا عدم اقدام وی در خصوص آن و مسائلی از این دست، توسط مراجع فنی و تخصصی مربوطه از جمله کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه، سازمان صوت و تصویر فراگیر و پلیس فتا، بررسی و سپس اتخاذ تصمیم لازم انجام پذیرد.